

בש"פ 3323/16 - דמיטרי בורוביק נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 3323/16

כבוד השופט י' עמית
דמיטרי בורוביק

לפני:
המבקש:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

בקשת רשות ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל
אביב יפו בתיק עמ"ת 28375-03-16 שניתנה ביום
30.3.2016 על ידי כבוד השופט בני שגיא

עו"ד רותם סרי ועו"ד רוני שוורץ

בשם המבקש:

החלטה

עניינה של בקשה זו בתנאי שחרור בערובה אותם רשאי בית המשפט להטיל במסגרת סעיף 48 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים).

1. נגד המבקש הוגש ביום 6.1.2015 בבית משפט השלום כתב אישום המייחס לו עבירות של תקיפה הגורמת חבלה של ממש ותקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו לפי סעיפים 380 ו-273 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

על פי המתואר בכתב האישום, בלילו של יום 2.1.2015, עלה המבקש על מונית, בהיותו בגילופין. לאחר שהביא אותו נהג המונית למחוז חפצו, סרב המבקש לשלם עבור הנסיעה ויצא מן המונית. נהג המונית יצא בעקבותיו, ביקשו לשלם והתריע בפניו שיקרא למשטרה. המבקש תקף את נהג המונית באגרופים בפניו, לאחר מכן רדף אחריו, קילל אותו והכה אותו במכות אגרופ בגופו. כשהגיע למקום שוטר, המבקש קילל אף אותו והתנגד למעצרו תוך הפעלת כוח וכן תקף אותו בבעיטה. למקום הגיעו שוטרים נוספים במטרה לסייע במעצר והמבקש מצדו המשיך להתנגד תוך שימוש בכוח. גם בתחנת המשטרה דחף המבקש את אחד מן השוטרים וניסה לנגוח בו. כתוצאה ממעשיו, נגרמה לנהג המונית חבלה בעינו.

2. ביום 7.1.2016 הורה בית המשפט השלום בתל-אביב-יפו (כב' השופטת נ' תבור) כי המבקש ישוחרר למעצר בית, בכפוף להפקדת ערבויות כספיות ובתנאי שלא יחזיק ויצרוך משקאות אלכוהוליים ובמקום בו ישהה במעצר בית לא יוחזק אלכוהול מכל סוג שהוא. זאת, בשים לב לכך ש"ביצוע העבירה נעוץ בצריכה מופרזת של אלכוהול".

בחלוף כחודשיים, הגיש המבקש בקשה לעיון חוזר בתנאים המגבילים שהושתו עליו. בהחלטתו מיום 7.3.2006 הורה בית משפט השלום (כב' השופטת ד' אמיר) על הקלת תנאי מעצר הבית באופן שיתאפשר למבקש לצאת לעבודה בליווי ובפיקוח. בקשת המבקש לבטל את התנאים האוסרים צריכה והחזקת אלכוהול נדחתה.

בעקבות זאת הגיש המבקש ערר לבית המשפט המחוזי, שבו הלין על ההגבלה של אי החזקה וצריכת משקאות אלכוהוליים. בהחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 30.3.2016 התקבל הערר באופן חלקי בלבד, כך שהאיסור שנקבע על-ידי בית משפט השלום לגבי צריכת אלכוהול בזמן הפיקוח יצומצם ויחול על המבקש בלבד, על מנת שלא לפגוע בבני משפחתו באופן בלתי מידתי.

מכאן הבקשה שבפניי, בה מלין המבקש על תנאי השחרור שעניינו איסור צריכת אלכוהול, שהוטל על המבקש עד לתום ההליכים נגדו, והחובה שהוטלה על המפקחים לוודא שאינו צורך אלכוהול. לטענת המבקש, מדובר במגבלה קיצונית, פוגענית ובלתי מידתית.

3. טענתו המרכזית של המבקש היא כי עניינו מעורר שאלה עקרונית שטרם נידונה בפסיקה, היא שאלת סמכותו של בית המשפט לקבוע תנאי שחרור הנוגעים לעילת המסוכנות, אשר אינם מנויים בסעיף 48 לחוק המעצרים. המבקש מסכים כי סעיף 48(א) לחוק המעצרים אינו קובע רשימה סגורה של תנאי שחרור, אך לשיטתו, התנאים אותם רשאי בית המשפט להוסיף על אלה המנויים בו מוגבלים אך ורק להבטחת התכליות המוזכרות ברישא לסעיף זה – מניעת התחמקות מן הדין ושיבוש הליכי משפט. לשיטתו, מתן "יד חופשית" בקביעת תנאים "להתמודדות" עם עילת המסוכנות עלולה להוביל להטלת תנאים בלתי חוקתיים. כן צוין כי מקום בו בחר המחוקק לאפשר לבית המשפט לחייב בנקיטת הליך טיפולי או מעין טיפולי כתנאי לשחרור, הרי שעשה כן במפורש ובזהירות המתחייבת, בסיוע עמדת גורם מקצועי. על כן, בעניינו, משלא הונח בפני בית המשפט תסקיר שירות המבחן, ובפרט כזה המצביע על בעיית אלכוהול, לא היה מקום להגבילו בתנאים בהם הוגבל.

עוד טוען המבקש כי ככל שישנה סמכות כזו, יש לקבוע את השיקולים שעל בית המשפט להביא בחשבון בבואו להפעילה כמו גם להגביל את משך תוקפם של תנאי השחרור הנקבעים מכוחה. זאת, בדומה לסעיף 46 לחוק המעצרים העוסק בקביעת ערובה כספית, בגדרו נקבעו מספר שיקולים שעל בית המשפט לשקול, כגון עברו הפלילי של האדם ומצבו הכלכלי, וכן נקבע שיש לקבוע את משך תוקפם של תנאי הערובה. טענה נוספת שהעלה המבקשת היא כי תחושת הצדק מחייבת את מתן רשות הערר נוכח תחולתו הרחבה והממושכת של התנאי שהוטל עליו, כאשר בית משפט סרב לערב גורם מקצועי שיחווה דעתו בעניין, ובשים לב לגילו הצעיר והעובדה שהוא נעדר עבר פלילי.

4. דין הבקשה להידחות.

למען הנוחות, אביא כבר בפתח הדברים את הוראת החוק העומדת במוקד דיונונו במלואה, היא הוראת סעיף

48(א) לחוק המעצרים, המורה כדלקמן:

48. (א) שחרור בערובה הוא על תנאי שהמשוחרר יתייבב לחקירה, לדיון במשפטו או בערעור, או לנשיאת עונשו, בכל מועד שיידרש, וכן שיימנע מלשבש הליכי משפט; בית המשפט רשאי להוסיף תנאים, לפרק זמן שיקבע, ככל שימצא לנכון, לרבות:

- (1) חובת הודעה על כל שינוי במען המגורים ובמקום העבודה;
- (2) איסור יציאה מן הארץ והפקדת הדרכון;
- (3) איסור כניסה לאזור, לשוב או למקום בארץ, שיקבע;
- (4) איסור לקיים קשר או להיפגש עם מי שיקבע;
- (5) חובת מגורים או הימצאות באזור, בשוב או במקום בארץ, שיקבע;
- (6) חובה להימצא בפיקוחו של קצין מבחן, לאחר קבלת תסקיר מעצר; משך הפיקוח לא יעלה על ששה חודשים, אך בית המשפט רשאי להאריך לתקופות שלא יעלו על ששה חודשים כל אחת;
- (7) חובה לקבל טיפול למשתמשים בסמים, ובלבד שהטיפול אושר על ידי קצין מבחן;
- (7א) לענין נאשם שהועמד לדיון לפי סעיף 21א לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, או נאשם שחל עליו סעיף 28א(ד) לאותו חוק והוא הועמד לדיון לפי סעיף 21 לאותו חוק – חובה להתייבב לבדיקה פסיכיאטרית, או אם הנאשם הסכים לכך – לקבל טיפול במקום שיקבע הפסיכיאטר המחוזי;
- (8) חובה להתייבב בתחנת משטרה במועדים שיקבע;
- (9) איסור יציאה ממקום מגורים במשך כל היממה או בחלק ממנה;
- (10) איסור המשך עיסוק הקשור בעבירה, כאשר מתקיים יסוד סביר לחשש שהמשך העיסוק מהווה סכנה לבטחון הציבור, או עלול להקל על ביצוע עבירה דומה;
- (11) למלא אחר צו הגנה על פי החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991;
- (12) הפקדת כלי הנשק שברשותו בתחנת המשטרה – לענין חשוד בעבירת אלימות,

כן רשאי בית המשפט, על בסיס תסקיר מעצר כאמור בסעיף 21א, ובהסכמת החשוד או הנאשם, להתנות את שחרורו בביצוע בדיקה רפואית או בקבלת טיפול רפואי או טיפול מקצועי אחר, או להורות כי הטיפול יהיה במסגרת פיקוח קצין מבחן כאמור בפסקה (6) [הדגשה הוספה – י.ע].

סוּסֵה פ"ד סד(3) 101 פס' 10 (21.3.2011). כך למשל, מקום בו מיוחסות לנאשם ביצוע של עבירות חמורות באמצעות תוכנת מחשב, רשאי בית המשפט להורות על ניתוק של הנאשם מכל מגע עם מחשב ואמצעי מיחשוב, על מנת להפחית מן המסוכנות הנשקפת מן הנאשם, ובכך לאפשר את שחרורו ממעצר (ראה בש"פ 7368/05 זלוטובסקי נ' מדינת ישראל (4.9.2005)). מובן כי יצירתיות זו ראויה כל עוד יש בה כדי להביא לפגיעה פחותה בזכויותיו של הנאשם.

7. במסגרת שיקול הדעת המסור לבית המשפט בגדרי סעיף 48(א) עליו להביא בחשבון את כלל השיקולים הרלוונטיים, ביניהם מהות העבירה המיוחסת לנאשם ועברו הפלילי, כמו גם לבחון האם ובאיזו מידה יש לתחום את פרק הזמן בו יחולו התנאים המגבילים, כפי שעולה במפורש מלשונו של סעיף 48(א) לחוק המעצרים ("לפרק זמן שיקבע"). גם אם לא תחם בית המשפט את התנאים המגבילים בזמן, בחלוף זמן ממתן ההחלטה הראשונית, עומדת בפני נאשם האפשרות לפנות בבקשה לעיון חוזר בהתאם לסעיף 52 לחוק המעצרים. כך גם בענייננו.

במקרים מסוימים, לצורך קבלת החלטה בעניין חלופת מעצר נדרש בית המשפט להסתייע בחוות דעתו של גורם מקצועי. כך, למשל, ס"ק (7) מורה לגבי טיפול למשתמשים בסמים "ובלבד שהטיפול אושר על ידי קצין מבחן". כך גם מקום בו מתרשם בית המשפט כי קיימת בעיה של התמכרות לאלכוהול. אילו הלכנו לשיטתו של המבקש, היה על בית המשפט להזמין תסקיר שירות מבחן על מנת לבחון אם קיימת בעיית התמכרות לאלכוהול, ומן הסתם, היה המבקש נדרש לשבת במעצר עד להכנת התסקיר, תקופה של עוד כשלושה שבועות. במקרה דנן, ענייננו בנאשם חסר עבר פלילי, שביצע את המעשים המיוחסים לו עודנו תחת השפעת אלכוהול, ובדיון שקיים בית המשפט עובר להחלטתו, סיפרה אמו של המבקש כי כבר ארע מקרה קודם בו איבד המבקש שליטה לאחר ששתה אלכוהול, המבקש עצמו מסר כי הבין שעליו להפסיק "עם אלכוהול בכלל, אני הבנתי שזה לא טוב בשבילי", ובא-כוחו מסר כי הגם שאין לשיטתו בעיית אלכוהול, אין מחלוקת שהאלכוהול היווה "טריגר לכתב האישום". בית משפט השלום פעל כחוכמתו, שחרר את המבקש כבר למחרת האירוע, תוך שהוא מרחיק אותו מאלכוהול, מקור הסכנה.

לבית המשפט הייתה אפוא הסמכות לאסור על המבקש שתיית אלכוהול, והוא עשה שימוש בסמכות זו לאחר ששקל ומצא כי במקרה המסוים שבפניו, יש בכך כדי להקהות עוקצה של סכנה מצד המבקש. כפי שנזדמן לי לומר בעבר "יין (במידה) ישמח לבב אנוש, אך וודקה (שלא במידה) היא שורש פורה לענה וראש. האלכוהול משחרר מעצורים, מרופף עכבות ומשבש את שיקול הדעת" (ע"פ 6656/08 חביבולין נ' מדינת ישראל (6.1.2010)). המבקש הביע תמיהה האם יעלה על הדעת לאסור עליו לשתות יין בליל הסדר? תמיהה זו לאו תמיהה היא, ובהנחה שהמבקש מקפיד על קלה כבחמורה בהלכות ליל הסדר, התשובה נמצאת במיץ ענבים, ובכך יצא המבקש ידי חובת ארבע כוסות.

על יסוד כל האמור, מצאתי כי דין הבקשה להידחות.

ניתנה היום, ב' בניסן התשע"ו (10.5.2016).

ש ו פ ט

